

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 4 sierpnia 2009 roku

ZSS/500/9 /2009/GW

Pani

Jolanta Fedak

Minister Pracy i Polityki Społecznej

Szanowna Pani Minister,

Na podstawie art. 10 a ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U z 2000 r. Nr 6 poz. 69 z późn. zm.) – zwracam się do Pani o podjęcie działań w celu uzależnienia wysokości świadczeń rodzinnych od ilości dzieci, którym świadczenia te pośrednio przysługują.

Rodzice dzieci niepełnosprawnych podnoszą, że są dyskryminowani i apelują o podjęcie interwencji w tym zakresie. W związku z tym proszę Panią Minister o rozważenie wprowadzenia stosownych zmian legislacyjnych w ustawie o świadczeniach rodzinnych, które pozwolą wypłacać świadczenia na każde dziecko.

Obecnie obowiązująca ustawa o świadczeniach rodzinnych przewiduje przyznanie rodzinie zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego, a także świadczenia rehabilitacyjnego. Wielu rodziców otrzymujących świadczenie czuje się rozgoryczonych, kiedy otrzymuje pomoc w jednakowej wysokości, bez względu na liczbę dzieci, wymagających opieki i wsparcia. W szczególności pokrzywdzeni czują się rodzice dzieci niepełnosprawnych, którzy mają więcej, niż jedno niepełnosprawne dziecko i oboje zrezygnowali z pracy zawodowej w celu sprawowania opieki nad dziećmi, a przysługuje im prawo do jednego tylko świadczenia rehabilitacyjnego.

W odniesieniu do celowości ustawy o świadczeniach rodzinnych, należy stwierdzić, że pełni ona funkcję gwarancyjną dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. W szczególności zaś ma za zadanie chronić dzieci przed ubóstwem. Tym samym brak proporcjonalności pomocy w zależności od liczby dzieci w rodzinie sprawia, że to samo świadczenie dla jednej rodziny będzie faktycznie stanowiło formę

zabezpieczenia (gdy jest w niej tylko jedno dziecko), a dla innej rodziny (gdzie dzieci jest dwoje i więcej) będzie jedynie iluzoryczną pomocą.

Mając na uwadze wskazane wyżej okoliczności, proszę o podjęcie działań w celu wyeliminowania nierównego traktowania dzieci, jako pośrednich beneficjentów ustawy o świadczeniach rodzinnych.

o rozprawie o racunku
Marek S. Kuchel,

Do wiadomości:

Pani Minister Elżbieta Radziszewska Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania.

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Jolanta Fedak

Warszawa, dnia 14 sierpnia 2009 r.

DSR-IV-078-1-1-RK/09

**Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka**

Odpowiadając na wystąpienie Pana Rzecznika z dnia 4 sierpnia 2009 r. znak: ZSS/500/9/2009/GW, w sprawie uprawnień do świadczeń rodzinnych przyznawanych na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, z późn. zm.) uprzejmie informuję, że świadczenie pielęgnacyjne przyznawane jest osobie, która mogłaby być aktywna zawodowo, ale rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem lub osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Świadczenie to nie jest więc powiązane bezpośrednio z osobą niepełnosprawnego dziecka (może zostać także przyznane w związku z koniecznością opieki np. nad siostrą lub rodzicem), ale ma na celu częściowe zrehabilitowanie opiekunowi osoby niepełnosprawnej uszczerbku w budżecie jego rodziny spowodowanego rezygnacją przez niego z zatrudnienia oraz zagwarantowanie mu kontynuacji ubezpieczenia emerytalno-rentowego i zdrowotnego.

Świadczenie pielęgnacyjne nie może być traktowane jako rodzaj wynagrodzenia dla osoby opiekującej się osobą niepełnosprawną, jego wysokość nie jest więc uzależniona od ilości obowiązków wynikających z opieki nad osobą niepełnosprawną np. w zależności od przyczyny niepełnosprawności, ani od ilości osób, nad którymi osoba otrzymująca świadczenie pielęgnacyjne sprawuje opiekę. Powstanie uprawnienia do świadczenia pielęgnacyjnego związane jest z faktem rezygnacji z zatrudnienia i utraty, w związku opieką nad osobą niepełnosprawną (lub osobami niepełnosprawnymi),

możliwości zarobkowania. Fakt ten ma miejsce jednorazowo, niezależnie od tego, czy powodem rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej była konieczność sprawowania opieki nad jedną czy nad dwiema osobami. Z powodu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej osoba „traci” jedno wynagrodzenie, a zatem przyznawane jest jedno świadczenie pielęgnacyjne z tego tytułu. Kwota świadczenia pielęgnacyjnego, tak jak kwota wynagrodzenia za pracę, nie zależy od liczby dzieci będących na utrzymaniu świadczeniobiorcy.

Świadczenie pielęgnacyjne przyznawane jest dla opiekuna niepełnosprawnego dziecka lub osoby legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, a nie dla osoby niepełnosprawnej wymagającej opieki. W celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osobie w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji przyznawane jest inne świadczenie - zasiłek pielęgnacyjny (w wysokości 153 zł miesięcznie). Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje niepełnosprawnemu dziecku, osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia, a także osobie, która ukończyła 75 lat. Ponieważ w przeciwieństwie do świadczenia pielęgnacyjnego, zasiłek pielęgnacyjny jest przyznawany osobie wymagającej opieki (a nie jej opiekunowi), świadczenie to może zostać przyznane każdej osobie w rodzinie, która spełnia ustawowe warunki do przyznania prawa do zasiłku pielęgnacyjnego.

Wyrażając zrozumienie dla sytuacji rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, w szczególności rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne, należy jednak wskazać, że zakres pomocy państwa dla tych rodzin uzależniony jest od ograniczonych możliwości budżetowych państwa. W budżecie nie ma wystarczających środków, aby każdej rodzinie wychowującej niepełnosprawne dzieci zapewnić wsparcie pozwalające na pełne pokrycie wydatków na leczenie i utrzymanie dzieci. Ustawa o świadczeniach rodzinnych ma na celu zapewnienie pewnego minimum pomocy dla rodzin znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji dochodowej. W odniesieniu do świadczenia pielęgnacyjnego to minimum polega na rekompensowaniu np. jednemu z rodziców niepełnosprawnych dzieci utraty dochodów z tytułu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Natomiast jeżeli w rodzinie jest już inna osoba, która nie pracuje zawodowo (ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury na niepełnosprawne dziecko, przebywa na urlopie wychowawczym i otrzymuje dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie

korzystania z urlopu wychowawczego lub otrzymuje świadczenie pielęgnacyjne), prawo do świadczenia pielęgnacyjnego nie przysługuje.

Jednocześnie zwracam uwagę na fakt, że rodziny wychowujące dzieci niepełnosprawne mogą się ubiegać o zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego. Oprócz zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, w związku z koniecznością zapewnienia opieki osobie niepełnosprawnej przyznawany jest dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (60,00 zł miesięcznie na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia oraz 80,00 zł miesięcznie na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24 roku życia).

Obecny system pomocy rodzinom wychowującym niepełnosprawne dzieci jest rozbudowany, a warunki przyznawania prawa do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku są preferencyjne dla tych rodzin. Kryterium dochodowe dla rodzin, których członkiem jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności to kwota 583,00 zł w przeliczeniu na osobę w rodzinie (zasada ogólna – 504 zł). Okres pobierania dodatku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, w przypadku dzieci niepełnosprawnych jest wydłużony do 72 miesięcy kalendarzowych. Kwota dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka w przypadku dzieci niepełnosprawnych jest podwyższona do 250 zł miesięcznie na dziecko (zasada ogólna – 170 zł na dziecko). Niepełnosprawność dziecka powoduje powstanie uprawnienia do dodatku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania nie tylko w przypadku nauki dziecka w szkole średniej (zasada ogólna), ale również, jeśli uczy się ono w szkole podstawowej lub gimnazjum.

Bezspornie sytuacja rodzin wychowujących dzieci niepełnosprawne jest zdecydowanie trudniejsza niż pozostałych rodzin, jednak rodzice dzieci nieposiadających orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności często również okazują rozgoryczenie wynikające z subiektywnego poczucia niesprawiedliwości, że pomoc państwa skupia się przede wszystkim na dzieciach niepełnosprawnych lub wychowywanych w niepełnych rodzinach, natomiast w zbyt małym zakresie dotyczy wsparcia ich rodzin. W związku z tym dochodzi do zderzenia dwóch zarzutów – z jednej strony o dyskryminację dzieci niepełnosprawnych, z drugiej – o uprzywilejowanie rodzin wychowujących dzieci w „wyjątkowej” sytuacji rodzinnej lub zdrowotnej. Oczywiście idealnym rozwiązaniem byłoby zwiększenie nakładów finansowych na pomoc wszystkim rodzinom, jednakże w praktyce ustawodawca musi dokonać wyboru przy podziale środków i zwiększenie pomocy

na rzecz jednej grupy osób uprawnionych do świadczeń, oznaczałoby ograniczenie pomocy na rzecz innej grupy świadczeniobiorców. Zasady pomocy określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych mają na celu jak najbardziej racjonalne i sprawiedliwe w odczuciu społecznym wyjście naprzeciw potrzebom wszystkich rodzin objętych tą pomocą, m.in. poprzez uwzględnienie szczególnych potrzeb rodzin wychowujących niepełnosprawne dzieci, w takim zakresie, w jakim pozwalają na to możliwości finansowych państwa.

MINISTER
Jolanta Fedak